SVEIKATOS MOKSLAI /
HEALTH SCIENCES IN EASTERN EUROPE
ISSN 1392-6373 print / 2335-867X online
2026, 36 tomas, Nr.7, p. 220-222
DOI: https://doi.org/10.35988/sm-hs.2026.327

DIENOS HOSPISAS KAIP INTEGRUOTOS PALIATYVIOS PAGALBOS MODELIS

Ieva Druteikaitė[1], Žaneta Valiulienė[2]
[1]Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija, Medicinos fakultetas,
[2]Utenos kolegija, Medicinos fakultetas

Raktažodžiai: dienos paliatyvioji slauga, dienos hospisas.

Santrauka

Dienos hospisas – tai paliatyviosios pagalbos paslaugų forma, skirta pacientams, kuriems reikalinga kompleksinė priežiūra, tačiau nereikalinga nuolatinė stacionarinė hospitalizacija. Šis modelis leidžia pacientams dienos metu gauti medicininę, slaugos, psichologinę, socialinę ir dvasinę pagalbą, o vakare grįžti į namus. Nors dienos hospisai jau kelis dešimtmečius veikia Jungtinėje Karalystėje, Airijoje, Vokietijoje ir Australijoje, mokslinių įrodymų apie jų klinikinį efektyvumą vis dar trūksta.

Tyrimo tikslas. Apžvelgti mokslinę literatūrą apie dienos hospisą kaip paliatyviosios pagalbos formą. Naujausi tyrimai patvirtina, kad dienos hospisas yra kompleksinė paliatyviosios pagalbos forma, teikianti medicininę, slaugos, psichologinę ir socialinę pagalbą. Literatūros analizė parodė, kad dienos hospiso paslaugos gali gerinti pacientų gyvenimo kokybę, emocinę savijautą, saugumo jausmą ir socialinius ryšius. Tačiau poveikis objektyviems klinikiniams rodikliams nėra vienareikšmis. Pagrindiniai paslaugų plėtros iššūkiai – finansavimo, personalo, pacientų atrankos ir reglamentavimo problemos, todėl reikalingi išsamesni tyrimai bei vienodesni paslaugų vertinimo kriterijai.

Įvadas

Dienos hospiso paslaugos apima kompleksinę pagalbą – nuo simptomų valdymo ir slaugos iki psichologinės bei socialinės paramos. Paslaugų tikslas – pagerinti gyvenimo kokybę, suteikti pacientui galimybę išlikti bendruomenėje ir palaikyti socialinius ryšius. Kaip pabrėžia A. Müller ir kt. (2023), dienos hospiso lankymas leidžia pacientams „susigrąžinti normalumo jausmą“ ir sumažina socialinę izoliaciją [1]. Paslaugų teikimo modeliai įvairiose šalyse skiriasi: kai kur dienos hospisai veikia kaip atskiros institucijos (pvz., Jungtinėje Karalystėje), o kitur – kaip ligoninių ar paliatyviosios priežiūros klinikų padaliniai (Vokietijoje, Austrijoje). Tyrėjai T. Terjung ir S. Stiel (2021) pabrėžia, kad modelių įvairovė ir neapibrėžta terminija sunkina tarptautinių tyrimų palyginimą [2]. Tačiau tyrimai rodo, kad dienos hospiso lankymas teigiamai veikia pacientų emocinę būklę, skatina pasitikėjimą savimi ir suteikia saugumo jausmą [3]. I. Higginson ir kt. (2003) nustatė, kad nors pacientai ir teigiamai vertina psichologinį bei socialinį poveikį, objektyvūs medicininiai parametrai, tokie kaip skausmo intensyvumas ir simptomų kontrolė neparodė statistiškai reikšmingų pokyčių [4]. Tyrimai atskleidžia, kad pagrindiniai dienos hospiso veiklos iššūkiai yra finansavimo užtikrinimas, pacientų atranka ir žmogiškųjų išteklių stoka [5]. Vokietijoje ypač akcentuojamas poreikis aiškiau teisiškai reglamentuoti šią sritį ir sukurti valstybės finansavimo mechanizmus [2]. Daugelyje šalių taip pat keliami klausimai dėl pacientų atrankos kriterijų: ar dienos hospiso paslauga turėtų būti teikiama tik onkologiniams pacientams, ar ir sergantiems kitomis lėtinėmis ligomis [2]. Nors tyrimų apie dienos hospisus daugėja, vis dar trūksta didesnės apimties atsitiktinių imčių tyrimų [2]. Dauguma darbų yra kokybiniai arba mišrūs, todėl rezultatai nėra lengvai apibendrinami [5]. T. Terjung, S. Stiel (2021), U. Kaiser ir kt. (2024) apžvalginiai tyrimai pabrėžia, kad būtina kurti tarptautinius duomenų rinkimo būdus, juos vertinti ir taip palyginti skirtingų šalių praktikas [2, 6, 7].

Tyrimo tikslas – apžvelgti mokslinę literatūrą apie dienos hospisą kaip paliatyviosios pagalbos formą.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Tyrimas atliktas remiantis moksliniais straipsniais ir kita moksline literatūra, rasta medicinos duomenų bazėse UpToDate ir PubMed. Į apžvalgą įtrauktos publikacijos anglų kalba, atitinkančios tyrimo temą: moksliniai straipsniai, atvejų analizės, kokybiniai ir kiekybiniai tyrimai. Paieška buvo atliekama pasitelkiant raktažodžius ir jų derinius anglų kalba: „day hospice“, „palliative day care“, „palliative day-care clinic“ ir „hospice day services“.

Adresas susirašinėti: Žaneta Valiulienė, el. p. zanetavaliuliene@yahoo.com

Tyrimo rezultatai

Tyrimai parodė, kad dienos hospiso paslaugos gali būti reikšmingos pacientų socialinei ir emocinei gerovei, nors poveikis objektyviems klinikiniams rodikliams nėra vienareikšmis [4]. Iškelta hipotezė, kad dienos stacionaro modelis gali būti veiksmingesnis už įprastą ambulatorinę paliatyviąją priežiūrą [8]. Dienos stacionaro įdiegimas klinikinėje praktikoje sudaro sąlygas vienoje vietoje teikti kompleksinę medicininę, slaugos ir psichosocialinę pagalbą [9]. Ankstyva paliatyviosios pagalbos integracija į onkologinę priežiūrą gerina pacientų gyvenimo kokybę ir emocinę būklę [10]. Paliatyviosios pagalbos veiksmingumas priklauso nuo sistemingo simptomų vertinimo, koordinuotos komandinės veiklos ir paslaugų prieinamumo – pagrindinių dienos hospiso modelio komponentų [11].

Dienos hospisas (angl. day hospice arba palliative day care centre) – tai dienos metu teikiama paliatyviosios pagalbos forma, kai pacientas atvyksta į centrą kelioms valandoms ar visai dienai, gauna medicininę, slaugos, psichologinę bei socialinę pagalbą, o vakare grįžta į namus. Šiuo metu dienos hospisai veikia daugelyje Europos šalių (Jungtinėje Karalystėje, Airijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Skandinavijoje), taip pat Australijoje ir Kanadoje. T. Terjung ir kt. (2021) atlikta apžvalga parodė, kad dienos paliatyviosios priežiūros ir dienos hospiso modeliai įvairiose šalyse skiriasi savo organizacine struktūra, teikiamų paslaugų pobūdžiu, finansavimo principais ir pacientų atrankos kriterijais [2]. Dienos hospiso paslaugos apima kompleksinę medicininę, slaugos, psichologinę ir socialinę pagalbą, orientuotą į paciento fizinių, emocinių ir socialinių poreikių tenkinimą [5]. Dienos hospisai laikomi integruotos paliatyviosios pagalbos sistemos dalimi ir gali būti organizuojami pagal skirtingus modelius, priklausomai nuo šalies sveikatos priežiūros sistemos ir paslaugų struktūros [2]. Ši apžvalga ypač naudinga kalbant apie pacientų ir jų artimųjų patirtis, kasdienio gyvenimo normalizavimą, socialinį bendravimą ir saugumo jausmą [1]. Dienos hospiso paslaugos gali suteikti artimiesiems laikiną atokvėpį nuo nuolatinės paciento priežiūros ir sudaryti sąlygas pacientui dalį dienos praleisti profesionalios komandos priežiūroje [5, 2]. Dienos hospiso paslaugos gali papildyti ambulatorinę priežiūrą ir sudaryti sąlygas teikti kompleksinę pagalbą, taip potencialiai mažinant skubiosios stacionarinės pagalbos poreikį [2]. Dienos hospiso veikloje svarbus tarpdalykinis požiūris, kai pacientų poreikius vertina ir pagalbą teikia įvairių sričių specialistai – gydytojai, slaugytojai, socialiniai darbuotojai, psichologai ir kiti specialistai [5, 2]. Kokybiniai tyrimai rodo, kad dienos hospiso paslaugos gali turėti reikšmingą psichosocialinį poveikį. A. Müller ir kt. (2023) nustatė, kad pacientai ir jų artimieji dienos paliatyviosios priežiūros paslaugas siejo su didesniu saugumo jausmu, socialiniu bendravimu ir galimybe išsaugoti įprastą kasdienį gyvenimą [1].

Išvados

1. Dienos hospisas yra kompleksinė paliatyviosios pagalbos forma, teikianti medicininę, slaugos, psichologinę ir socialinę pagalbą.

2. Dienos hospiso paslaugos gali gerinti pacientų gyvenimo kokybę, emocinę savijautą, saugumo jausmą ir socialinius ryšius. Poveikis objektyviems klinikiniams rodikliams nėra vienareikšmis.

3. Pagrindiniai paslaugų plėtros iššūkiai yra susiję su finansavimu, personalu, pacientų atranka ir reglamentavimu, todėl reikalingi išsamesni tyrimai bei paslaugų vertinimo kriterijų suvienodinimas.

Literatūra

1. Müller A, Paul A, Best J, Kunkel S, Voltz R, Strupp J. "My everyday life has returned to normal" - Experiences of patients and relatives with a palliative day care clinic: a qualitative evaluation study. BMC Palliative Care 2023;22(26).

https://doi.org/10.1186/s12904-023-01140-5

2. Terjung T, Stiel S, Schneider N, Herbst FA. Status, demand and practice models of palliative day-care clinics and day hospices: a scoping review. BMJ Supportive Palliative Care 2021:bmjspcare-2021-003171.

https://doi.org/10.1136/bmjspcare-2021-003171

3. Bradley N, Dowrick C, Lloyd-Williams M. Explaining how and why social support groups in hospice day services benefit palliative care patients, for whom, and in what circumstances. Palliative Care and Social Practice 2023;17:26323524231214549.

https://doi.org/10.1177/26323524231214549

4. Goodwin DM, Higginson IJ, Myers K, Douglas HR, Normand CE. Effectiveness of palliative day care in improving pain, symptom control, and quality of life. Journal of Pain and Symptom Management 2003;25(3):202-212.

https://doi.org/10.1016/S0885-3924(02)00688-7

5. Hasson F, Jordan J, McKibben L, Graham-Wisener L, Finucane A, Armour K, Zafar S, Hewison A, Brazil K, Kernohan WG. Challenges for palliative care day services: a focus group study. BMC Palliative Care 2021;20(1):11.

https://doi.org/10.1186/s12904-020-00699-7

6. Kaiser U, Vehling-Kaiser U, Hoffmann A, Fiedler M, Hofbauer A, Rechenmacher M, Benning A, Koller M, Kaiser F. The complex intervention day hospice - a quality-assured study on the implementation, realization, and benefits with model character for Germany (IMPULS) using the example of "Day hospice Adiuvantes". BMC Palliative Care 2024;23(1):18. https://doi.org/10.1186/s12904-024-01346-1

7. Kaiser U, Vehling-Kaiser U, Hoffmann A, Kaiser F, Rechenmacher M, Kaiser E, Chalupper R, Fiedler M, Kaiser F. Devel-

opment of a quality indicator set for day hospices in Germany - a multi-stage, quality-assured review of German guidelines and quality indicator sets. BMC Palliat Care 2025;24:259.
https://doi.org/10.1186/s12904-025-01906-z

8. Marret L, Anota A, Waechter L, Laouisset C, Marchal T, Burnod A, Angellier E, Djoumakh OEK, Thebaut C, Brédart A, Dolbeault S, Mino JC, Bouleuc C. Palliative care in day-hospital for advanced cancer patients: a study protocol for a multicentre randomized controlled trial. BMC Palliative Care 2021;20(1):61.
https://doi.org/10.1186/s12904-021-00754-x

9. Marret L, de Stampa M, Burnod A, Seban R, Laouisset C, Marchal T, Bouleuc C. Implementation of palliative care day hospital for outpatients with advanced cancer. BMJ Supportive Palliative Care 2023 23:spcare-2023-004206.
https://doi.org/10.1136/spcare-2023-004206

10. Ferrell BR, Temel JS, Temin S, Alesi ER, Balboni TA, Basch EM, Firn JI, Paice JA, Peppercorn JM, Phillips T, Stovall EL, Zimmermann C, Smith TJ. Integration of Palliative Care Into Standard Oncology Care: American Society of Clinical Oncology Clinical Practice Guideline Update. Journal of Clinical Oncology 2017;35(1):96-112.
https://doi.org/10.1200/JCO.2016.70.1474

11. Hui D, Bruera E. The Edmonton Symptom Assessment System 25 Years Later: Past, Present and Future Developments. Journal of Pain and Symptom Management 2017; 53(3):630-643. https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2016.10.370

DAY HOSPICE AS A MODEL OF INTEGRATED PALLIATIVE CARE: A LITERATURE REVIEW

I. Druteikaitė, Ž. Valiulienė

Keywords: day palliative care, day hospice.

Summary

Day hospice is a form of palliative care for patients who require complex care but do not require permanent inpatient hospitalization. This model allows patients to receive medical, nursing, psychological, social and spiritual care during the day and return home in the evening. Although day hospices have been operating in the United Kingdom, Ireland, Germany and Australia for several decades, scientific evidence of their clinical effectiveness is still lacking. The aim of the study is to review scientific literature on day hospice as a form of palliative care. Recent studies confirm that day hospice is a complex form of palliative care that provides medical, nursing, psychological and social care. Literature analysis has shown that day hospice services can improve patients' quality of life, emotional well-being, sense of security and social connections. However, the impact on objective clinical indicators is not unambiguous. The main challenges in service development are problems of financing, personnel, patient selection and regulation, therefore more detailed research and more uniform criteria for evaluating services are needed.

Correspondence to: zanetavaliuliene@yahoo.com

Gauta 2026-08-31